

ЕВРОПСКА НЕДЕЉА ПРЕВЕНЦИЈЕ РАКА ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ (20. – 26. ЈАНУАР 2020. ГОД.)

Европска недеља превенције рака грлића материце обележава се од 2007. године, по четрнаести пут од **20. до 26. јануара 2020.г.** у циљу подизања свести жена о раку грлића материце и начинима превенције.

Овом недељом преносимо поруку о значају доступних мера превенције у нашој земљи, у циљу спречавања оболевања и умирања од рака грлића материце.

Основна порука свим женама је да је рак грлића материце малигна болест која се може спречити. **„РАНО ОТКРИВАЊЕ МОЖЕ СПРЕЧИТИ РАК ГРЛИЋА МАТЕРИЦЕ”** је слоган који ће обележити потребу да још једном апелујемо на жене одређених узрасних група да у Европској недељи превенције рака грлића материце размишљају о свом репродуктивном здрављу, и да у току године одвоје дан када ће посетити свог лекара и искористити неки од доступних превентивних прегледа.

Током 2016. године у Србији је регистровано **1239 новооболелих жена** свих узраста од рака грлића материце, а током исте године **453 жене су у Србији умрле** од ове врсте рака. Када је реч о оболевању од рака грлића материце, **Србија се налази на петом месту у Европи**, после Летоније, Босне и Херцеговине, Естоније и Молдавије. Такође, наша земља се и **по умирању** од ове врсте рака код жена налази **на петом месту** у Европи, после Румуније, Молдавије, Бугарске и Литваније.

Најефикаснија мера примарне превенције је имунизација против хуманог папилома вируса, али имунизација не искључује потребу за обављањем превентивних прегледа, будући да постојеће вакцине не штите од свих типова ХПВ. Важно је знати да се скоро сваки случај рака грлића материце може спречити. **Добро организовани скрининг програми могу да спрече и до 80% случајева рака грлића материце**, откривајући малигну дегенерацију у преинвазивној фази.

У оквиру Недеље превенције рака грлића материце у Србији ће се у периоду од 20. јануара до 26. јануара 2020. године спровести бројне активности како у здравственим установама, тако и у заједници, које координише и организује Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“.

Европска асоцијација за рак грлића материце (ЕЦЦА) је дала препоруке за обележавање Недеље превенције. Препоручене активности се односе на:

- дистрибуцију едукативно-промотивног материјала на јавним местима, као и пружање савета и информација о значају коришћења доступних превентивних програма,
- организовање едукативних семинара за становништво у локалној заједници, у школама, на факултетима, у радним организацијама,
- организовање трибина за родитеље о значају ХПВ имунизације као мере превенције,
- организовање предавања о превенцији рака грлића материце за адолесенте у средњим школама,
- одржавање семинара о превенцији рака грлића материце намењених студентима медицине као и здравственим радницима,
- јавне манифестације, наступи на медијима, и слично са порукама о значају ПАП-а прегледа, као и одзива на скрининг рака грлића материце,
- дискусије на друштвеним мрежама на тему превенције грлића материце.

Епидемиолошки подаци Рак грлића материце је препознат као озбиљан јавноздравствени изазов у Србији. Министарство здравља је зато крајем 2012. године увело организовани скрининг рака грлића материце. Према подацима Регистра за рак Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, у просеку се у Србији сваке године региструје око **1200 новооболелих** жена од карцинома грлића материце и **умре 470 жена**. Карцином грлића се чешће јавља после 35. године, али највише узрасноспецифичне стопе оболевања су у узрасту од 50 до 59. године. У случају умирања регистроване стопе морталитета пропорционално расту почев од 45. године и највише су у најстаријем узрасту, 75 и више година.

Када говоримо о оболевању, највише стандардизоване стопе инциденције од рака грлића материце у 2016. години, у односу на просечну стопу инциденције од ове малигне локализације у Републици Србији, регистроване су у Нишавској, Средњембанатској, Зајечарској и Пиротској области, а најниже у Подунавској, Јабланичкој, Јужнобанатској и Браничевској области (табела 1).

У случају леталних исхода, више стандардизоване стопе морталитета од просечне у Републици Србији су регистроване у Подунавској, Топличкој, Севернобанатској и Зајечарској области, а најниже у Моравичкој, Колубарској, Шумадијској и Борској области.

У пиротском округу у 2017. регистровано је 11 новооболелих жена а умрла је 1 жена, у 2016. регистровано је 16 новооболелих жена а умрле су 3 жене, у 2015.г. регистровано је 12 новооболелих жена, а умрла је 1 жена, у 2014.г. оболело је 9 жена, у 2013. оболело је 7.

У Пиротском округу, у општини Пирот од 2014. године ради се организовани скрининг рака грлића материце. Први круг у оквиру трогодишњег циклуса је започет почетком 2014. године.

Резултати организованог скрининга у 2019.г.:

У току организованог скрининга очекивани излазни резултати су повећан број новооткривених жена од ове врсте рака у првом трогодишњем циклусу. Са даљим активностима у оквиру следећих циклуса скрининга доћи ће до смањења броја новооткривених жена уз смањивање стопа морталитета од ове малигне локализације. У Пиротском округу већ годинама су ниске стопе морталитета од рака грлића материце, што говори о дугогодишњем одличном раду служби за гинекологију у домовима здравља као и гинеколошком одељењу Опште болнице Пирот.

Циљну групу за спровођење организованог скрининга рака грлића материце чине жене узроста 25 –64. године.

У Дому здравља Пирот у Служби за здравствену заштиту жена у 2019. години спроводио се организовани скрининг рака грлића (трећа година другог циклуса): са подручја општине Пирот у 2019. позвано је на преглед 6465 жена животне доби од 25 до 64 године, а планирано је да се прегледа 2500 жена. Одазвало се 2416 жена што чини 96,6% од планираних 2500 прегледа. Такође, 2416 жена чини 37,4% од свих позваних жена, што је још увек низак одазив. Констатован је нешто слабији одазив у млађим генерацијама у оквиру организованог скрининга зато што се ПАП тест ради код трудница при првом прегледу. Такође, међу њима су и породиље и студенткиње ван Пирота. Од жена које су се јавиле на преглед 2416 жена је тестирано, урађен је ПАП тест. Од 2416 ПАП тестова, 2320 (96%) жена је са негативним тј. добрим налазом, а код 36 жена је позитиван налаз. Допунске дијагностичке процедуре спроведене су код 49 жена (колпоскопије, биопсије...) и код 15 жена су доказане преканцерозне промене, а код **три жене рак грлића**.

Центар за контролу и превенцију болести